

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Cesty začleňování očima mladých Vietnamců v Praze

Magdalena Kopečková

Katedra Sociální práce
Vedoucí práce Mgr. Alžběta Matochová
Studijní program Sociální a pastorační práce
Studijní obor PSP9

Praha 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Cesty začleňování očima mladých Vietnamců v Praze napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

V Praze dne 23. 6. 2023

Anotace

Těžištěm bakalářské práce je zkoumání procesu integrace Vietnamců do českého prostředí. Hlavním cílem je poznat různé životní cesty, čím si mladí lidé při začleňování do české společnosti prošli a jak to zpětně hodnotí. Výzkum je prováděn kvalitativně a soustředí se na osobní zkušenosti mladých Vietnamců ohledně začleňování. Zkoumáním životních zkušeností těchto jedinců a jejich rodin poskytuje cenný vhled do procesu integrace.

Tento výzkum si klade za cíl ponořit se do dětských zkušeností a integračních cest mladých Vietnamců žijících v České republice. Prostřednictvím hloubkových rozhovorů se tato studie snaží zachytit jejich vyprávění, vnímání a výzvy, s nimiž se setkali během jejich formování v české společnosti. Skrze pohledy těchto jedinců můžeme získat cenné poznatky o spletitosti jejich kulturní výchovy, vzdělávacích zkušeností, sociálních interakcí a celkového procesu adaptace na cizí prostředí.

Studie prozkoumá jejich zkušenosti s procházením duálních identit, udržováním spojení s jejich vietnamským dědictvím a asimilací do širší české společnosti. Kromě toho bude zkoumat roli podpory rodin, komunitních sítí a vzdělávacích systémů při utváření jejich integračních zkušeností.

Klíčová slova

Integrace, začleňování, cizinci, migrace, kultura, společnost, vietnamské děti, Vietnam, kvalitativní výzkum

Summary

The focus of the bachelor thesis is the investigation of the process of integration of Vietnamese individuals into the Czech environment. The main goal is to get to know the different life paths that young people went through when integrating into Czech society and how they evaluate it in retrospect. The research is conducted qualitatively and focuses on the personal experiences of young Vietnamese people regarding inclusion. By examining the life experiences of these individuals and their families, it provides valuable insight into the process of integration.

This research aims to delve into the childhood experiences and integration paths of young Vietnamese individuals living in the Czech Republic. Through in-depth interviews, this study tries to capture their narratives, perceptions and challenges they encountered during their formation in Czech society. Through the perspectives of these individuals, we can gain valuable insights into the intricacies of their cultural upbringing, educational experiences, social interactions, and the overall process of adapting to a foreign environment.

The study will explore their experiences of navigating dual identities, maintaining a connection to their Vietnamese heritage, and assimilating into wider Czech society. In addition, it will examine the role of family support, community networks and education systems in shaping their integration experiences.

Keywords

Integration, inclusion, foreigners, migration, culture, society, vietnamese children, Vietnam, qualitative research

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Alžbětě Matochová, za odborné vedení této bakalářské práce, ochotu a vstřícnost při naší spolupráci. Děkuji také své rodině za podporu při studiu.

Obsah

<u>Úvod</u>	<u>9</u>
<u>1. Vymezení základní terminologie</u>	<u>11</u>
<u>1.1 Termín cizinec, migrant, imigrant, uprchlík</u>	<u>11</u>
<u>1.2 Migrace, adaptace a integrace</u>	<u>12</u>
<u>1.3 Národnostní menšina a etnikum</u>	<u>12</u>
<u>2. Historie Vietnamu a důvody migrace Vietnamců</u>	<u>14</u>
<u>2.1 Historie Vietnamu</u>	<u>14</u>
<u>2.2 Důvody migrace</u>	<u>16</u>
<u>2.3 Vietnamská národnostní menšina v ČR</u>	<u>19</u>
<u>3. Problémy a výzvy integrace Vietnamců</u>	<u>21</u>
<u>3.1 Jazykové bariéry</u>	<u>21</u>
<u>3.2 Kulturní rozdíly</u>	<u>22</u>
<u>3.3 Xenofobie a rasismus české společnosti</u>	<u>24</u>
<u>3.4 Uzavřenost vietnamské komunity</u>	<u>25</u>
<u>3.5 Faktor „české babičky“</u>	<u>26</u>
<u>4. Kvalitativní výzkum</u>	<u>28</u>
<u>4.1 Cíl výzkumu</u>	<u>28</u>
<u>4.2 Metodologie</u>	<u>29</u>
<u>4.3 Respondenti</u>	<u>30</u>
<u>4.4 Hypotézy výsledků výzkumu</u>	<u>30</u>
<u>5. Výsledky výzkumu</u>	<u>31</u>
<u>5.1 Osobní minulost a historie</u>	<u>31</u>
<u>5.2 Osvojení jazyka a vzdělání</u>	<u>34</u>

<u>5.3 Podpora rodiny a komunity</u>	<u>37</u>
<u>5.4 Dvě kultury a identita</u>	<u>42</u>
<u>5.5 Současný život a ambice</u>	<u>49</u>
<u>6. Shrnutí výzkumu</u>	<u>54</u>
<u>Závěr</u>	<u>59</u>
<u>Seznam literatury</u>	<u>61</u>

Úvod

Česká republika zaznamenala od druhé poloviny 20. století výrazný nárůst počtu vietnamských imigrantů, což z nich dělá jednu z největších mimoevropských komunit v zemi. Tato bakalářská práce si klade za cíl prozkoumat některé aspekty integrace mladých Vietnamců v České republice, definovat překážky, kterým čelí, a podrobněji zmapovat jejich zkušenosti s vyrůstáním v cizí zemi.

Integrace je zásadním procesem pro přistěhovalce, aby se cítili přijímáni, oceňováni a plně se zapojovali do společnosti, ve které žijí. Integrace však není vždy snadný proces, zejména pro lidi, kteří pocházejí z jiné kultury, prostředí a jazyka. Budu se tedy zabývat i sociálními, ekonomickými a kulturními faktory, které ovlivňují integraci mladých Vietnamců v České republice, a tím, jak jejich zkušenosti formovaly jejich životy v nové zemi.

Téma jsem zvolila na základě mé osobní zkušenosti s vietnamskými spolužáky na základní škole i osmiletém gymnáziu, a zvláště pak poté, co jsem v rámci své praxe na vysoké škole doučovala vietnamského chlapce. Ten, jelikož jeho rodiče neuměli česky a doma se mluvilo jen vietnamsky, měl velké mezery v češtině, které běžná komunikace s vrstevníky pravděpodobně nezvládala kompenzovat. Škola mu proto ve druhém ročníku doporučila doučování jazyka, které následně i přes organizaci Člověk v tísni pomohla zprostředkovat. Vzhledem k tomu, že v té době byla nařízena karanténa kvůli pandemii virové epidemie covid-19, probíhalo doučování chlapce online, prostřednictvím videohovorů. Byla to velice náročná zkušenost, jelikož komunikace s matkou chlapce ani s chlapcem samotným nebyla kvůli jazykové

bariéře jednoduchá. Ale i přes všechny tyto překážky jsem nakonec za tuto zkušenost vděčná, jelikož mi byl poskytnut zajímavý vhled do zákulisí chlapcova života. Vzhledem k online volání s kamerou jsem si nemohla nevšimnout lidí a interakcí, které se za chlapcem odehrávaly. Měla jsem pocit, že pokaždé vidím nové lidi, buď jedince, nebo i nové skupinky. Dokonce na můj dotaz, kdo je jeden z lidí v pozadí, chlapec sám často neznal odpověď. Dynamika v domácnosti, komunikace v jejím rámci a způsob života, mi přišly zcela odlišné od našich zvyklostí a vietnamská komunita jako taková i právě její schopnost a způsoby integrace do naší společnosti většinové vzbudily můj zájem. Rozhodla jsem se využít svých někdejších přátelských kontaktů s vietnamskými spolužáky k tomu, abych zjistila, jak zpětně vnímají svou integraci a jaké aspekty je ovlivňovaly při začleňování do české společnosti. Výsledky tohoto zkoumání pak prezentuje tato má práce.

1. Vymezení základní terminologie

V úvodní teoretické části této výzkumné práce, která se zabývá tématem integrace jedinců z vietnamské minority a v níž využívám termíny a koncepty, jež jsou pro danou problematiku relevantní, je třeba nejprve poskytnout ucelenou definici základních pojmů spojených s integrací Vietnamců v České republice. To umožní jasné pochopení kontextu celé studie a umožní sledování a pochopení myšlenek prezentovaných v příspěvku. Definováním těchto základních pojmů se snažím vytvořit pevný základ pro analýzu integračního procesu vietnamských jedinců v České republice.

1.1 Termín cizinec, migrant, imigrant, uprchlík

Cizinec – „Je každá fyzická osoba, která není občanem České republiky. Pro účely č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, je za cizince považována osoba, která nemá české státní občanství, nebo nemá státní příslušnost vůbec (tedy i občan Evropské unie).“¹

Migrant – termín migrant nemá jednotnou právní definici zavedenou mezinárodní smlouvou, nejčastěji se používá definice OSN: „Osoba, která pobývá mimo zemi svého původu déle než jeden rok.“²

Imigrant – „Cizinec přicházející do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru (tj. více než jeden rok). Tito lidé opouštějí zemi svého původu z důvodů například ekonomických, klimatických, zdravotních či jiných příčin.“³

¹ Zákona č.326/1999 Sb., o pobytu cizinců § 1 odst. 2.

² Amnesty international, *Migrace - terminologie*.

³ UNHCR, *Terminologie a fakta*.

1.2 Migrace, adaptace a integrace

Migrace – „Prostorové přemísťování osob přes libovolné hranice, spojené se změnou místa bydliště na dobu kratší či delší, příp. natrvalo.“⁴ Maříková uvádí, že na migraci se lze dívat ze dvou úhlů – jednak se rozlišuje „emigrace“, a to z hlediska místa, ze kterého daný člověk odchází, a „imigrace“ z hlediska místa, do kterého míří.⁵

Adaptace cizinců je schopnost přizpůsobit se prostředí, nebo skupinám a „integrace cizinců je proces umožňující cizincům postupně se začlenit do české společnosti. Cílem integrace je oboustranně přínosné nekonfliktní soužití cizinců a majoritní společnosti.“⁶

1.3 Národnostní menšina a etnikum

Podle paragrafu 2 zákona č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin je národnostní menšina definována takto: „Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních státních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich

⁴ FIALOVÁ, L. Migrace In: Nešpor, Z., ed. Sociologická encyklopedie.

⁵ MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M. a VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník*, s. 255.

⁶ MPSV, *Integrace cizinců*.

společenství, které se historicky utvořilo.“⁷

Etnikum – „Skupina jedinců, kteří se od jiných skupin odlišují svou etnicitou, neboli souhrnem faktorů kulturních, rasových, teritoriálních a jazykových, dále pak svou historií, sebepojetím, vědomím společného původu a také tím, že jsou jako etnicky odlišní vnímáni druhými.“⁸

⁷ Vláda České republiky. *Národnostní menšiny*.

⁸ JANDOUREK, J.. *Sociologický slovník*. s.76

2. Historie Vietnamu a důvody migrace

Vietnamců

2.1 Historie Vietnamu

Počátky osídlení oblasti dnešního Vietnamu sahají až do doby bronzové, státní historie se pak datuje téměř 3000 let př. n. l. Vietnam byl po staletí formován složitou souhrou vnitřních a vnějších sil, včetně migrace, válčení, obchodu a kulturní výměny.

„Původ vietnamské civilizace se klade do delty Rudé řeky, tedy do severní části země zvané Bac Bo neboli Tonkin. Zde se zhruba ve 3. tisíciletí př. n. l. usadily mongoloidní kmeny, které se smísily s kmeny australo-negroidními, a postupně se zde vyvinula rasa tzv. jižních mongoloidů.“⁹ První vietnamský státní útvar se nazýval Van Lang a přes 2 600 let v něm vládla dynastie Hong Bang, a to údajně od roku 2 879 př. n. l. Tento stát byl následován řadou čínských dynastií, které vládly Vietnamu více než tisíc let a zanechaly hlubokou stopu ve vietnamské společnosti a kultuře. Od roku 1010 do roku 1225 spravovala Vietnam dynastie Ly. Ta založila centralizovaný feudální stát se silnou byrokracií a kulturou založenou na konfuciánství. Následujícím správcem se stal rod Tran, který úspěšně bránil zemi před mongolskou invazí. V průběhu dalšího století byla země zmítána častými boji se svým jižním sousedem, hinduistickým královstvím Čampa, které se jim nakonec také podařilo porazit. Další rody a dynastie se střídaly u moci, až do poloviny 19. století, kdy začala Vietnam kolonizovat Francie. To vedlo k rozdělení

⁹ MÜLLEROVÁ, P. *Vietnam*. s. 9

Vietnamu a vznikla Francouzská Indočína. Francouzi začali zakládat monopoly a velké plantáže, docházelo k hladomorům, povstáním a protestům. V roce 1940 Japonsko obsadilo Vietnam a v roce 1945 Ho Či Min vedl Ligu za nezávislost Vietnamu a založil Vietnamskou demokratickou republiku. Francouzské síly se však vrátily, což vedlo k první válce v Indočíně v letech 1946 až 1954.

V tomto období se objevila nacionalistická hnutí, včetně Viet Minhu, který bojoval za nezávislost během druhé světové války a uspěl v roce 1954, kdy byl Vietnam rozdělen na dva samostatné státy. Vznikla Vietnamská republika (jižní Vietnam) a Severní Vietnamská demokratická republika. Na jihu byla založena Fronta národního osvobození (Viet Cong). USA podporovaly francouzskou armádu, aby bylo zabráněno šíření komunismu. Válka eskalovala, docházelo k velkým ztrátám na životech na všech stranách. USA stále zvyšovaly počet svých vojáků, ale ofenzíva v roce 1968 způsobila zvrát a vyvolala globální odpor vůči válce. Po letech konfliktu začala jednání, která vedla v roce 1975 ke konci této války.¹⁰

Vietnam postupně po válečné rekonstrukci zažíval rychlou modernizaci a výrazný ekonomický růst, čímž si vydobyl své místo mezi skupinou států známou jako asijské tygři. Politická moc však dodnes stále zůstává soustředěna uvnitř jedné vládnoucí strany, což má za následek omezený stav lidských práv a celkovou nesvobodu. Od následků vietnamské války až do současnosti mnoho Vietnamců opustilo svou vlast, aby hledali lepší ekonomické příležitosti, politickou stabilitu a lepší kvalitu života. V důsledku toho lze vietnamské komunity nalézt v mnoha zemích.¹¹

¹⁰ ČERNÍK, J, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*, s 23–36.

¹¹ HLAVATÁ, L. *Dějiny Vietnamu*.

2.2 Důvody migrace

V posledních desetiletích stále roste počet Vietnamců, kteří odcházejí do zahraničí na krátkodobý, střednědobý nebo dlouhodobý pobyt za různým účelem, nejčastěji s cílem zlepšit životní úroveň sebe a své rodiny, zajistit sloučení rodiny, nalézt nové pracovní uplatnění, možnosti podnikání. Je tedy stále více Vietnamců, kteří v současné době pracují či studují i daleko od své domoviny. Migrace cizinců do Vietnamu, stejně jako migrace Vietnamců do zahraničí, podporuje rozvoj vietnamského trhu práce a pomáhá zemi rychle se začlenit do ekonomiky regionu i světa, přilákat zahraniční kapitál k investicím do národního hospodářství. Vietnamská vláda tak nijak neomezuje své občany, kteří chtějí vycestovat, za předpokladu, že dodržují vietnamské zákony, jsou oficiálně přijati vládou hostitelské země a mají platný cestovní pas spolu s příslušným přistěhovaleckým vízem. Vietnamský stát také systémově podporuje své občany, aby využívali vzdělávacích příležitostí v zahraničí, usnadňuje přístup ke stipendiím a grantům nabízeným zahraničními vládami i umožňuje jednotlivcům absolvovat nezávislá studia v zahraničí. V důsledku toho se část těch, kteří původně opustili Vietnam kvůli vzdělání, nakonec rozhoduje zůstat a usadit se ve svých hostitelských zemích. Jak se začleňují do sociálních sítí migrantů, hrají klíčovou roli při přizývání svých příbuzných a přátel z jejich domovské země k pobytu v nových zemích a tím se skupiny vietnamců přistěhovaných do ciziny stále zvětšují.¹²

2.2.1 Společensko-politická situace

¹² NGUYEN, D. H. *Emigration from Vietnam and Remittances Management*, s 69–74.

Impuls k opuštění rodné země může být způsoben různými formami útlaku, včetně etnických, náboženských, rasových, politických nebo kulturních faktorů. Mezi primární určující faktory patří přítomnost války nebo její bezprostřední hrozba a také státem podporovaná perzekuce. Za takových okolností jednotlivci, kteří unikají ozbrojenému konfliktu, porušování lidských práv a pronásledování, často spadají do kategorie humanitárních uprchlíků. Zacházení s těmito uprchlíky se v jednotlivých zemích liší, přičemž některé národy nabízejí výhodnější podmínky než jiné. Je však běžné, že tyto jedinci hledají útočiště v nejbližší bezpečné zemi, která přijímá žádosti o azyl.¹³

Třebaže obecně lze považovat Vietnam za progresivní a rozvíjející se stát, stále jsou v něm všechny složky moci kontrolovány Komunistickou stranou a dochází zde k potlačování politických a občanských práv. Svoboda slova a přístup k informacím jsou znemožňovány cílenou cenzurou. Tato situace je tedy také důležitým faktorem migrace i v této zemi.

2.2.2 Ekonomické faktory

Přestože politický režim ve Vietnamu umožňuje i soukromé podnikání, ekonomická situace je pro mnoho zvláště mladých Vietnamců neuspokojivá. Počet těch, kteří migrují do ciziny za lepším vzděláním a vyhlídkami na zaměstnání, se zvyšuje. Podle OSN žilo v roce 2017 ve vysokopříjmových zemích 165 milionů lidí, kteří do těchto zemí emigrovali za lepší pracovní příležitosti.¹⁴ V roce 2013 bylo asi 125 tisíc vietnamských studentů ve více než 50 zemích. Mezi hlavní cílové země patřily: Austrálie, Čína, USA, Singapur, Spojené království, Francie, Rusko a Japonsko. Stabilní růst vietnamských

¹³ Evropský parlament, *Migrace*.

¹⁴ OSN, *Počet mezinárodních migrantů se stále zvyšuje*.

studentů v zámoří lze částečně přičíst vysoké poptávce po terciárním vzdělání v rostoucí ekonomice Vietnamu, ale také částečně „krizi kvality“ ve vietnamském vzdělávacím systému.¹⁵

2.2.3 Sociální vazby

Migranti, kteří již žijí v zahraničí, vnímají odpovědnost za své rodinné příslušníky ve Vietnamu i za ty, kteří se k nim připojili v cílové zemi, jako nejdůležitější faktory ovlivňující jejich migrační a adaptační strategie. Při utváření migračních tendencí migrantů první i druhé generace hraje roli i sociální kontext, přičemž někteří vykazují částečnou inklinaci k reimigraci do západní Evropy a dalších vyspělých zemí. Rozhodnutí těchto migrantů o migraci však nejsou zcela nezávislá, protože o tom, zda migrují a kam se rozhodnou jít, rozhoduje jejich rodina. I když rodinné povinnosti mohou působit jako omezení, mohou také poskytovat podporu potenciálním migrantům, zejména studentům, kteří jsou často odkázáni na pomoc své rodiny, včetně investic do jazykových znalostí nezbytných pro jejich vysokoškolské studium. Stručně řečeno, migrační vzorec lze charakterizovat jako rodinnou migraci, přičemž rodinná dynamika hraje významnou roli při utváření migračních rozhodnutí a destinací.¹⁶

¹⁵ NGUYEN, T. *Vietnam and Its Diaspora*, s. 244.

¹⁶ FREIDINGEROVÁ, T. *Vietnamci v česku a ve světě*, s. 32–36.

2.3 Vietnamská národnostní menšina v ČR

2.2.1 Historie migrace do ČR

Podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021, se k vietnamské národnosti přihlásilo 38 723 obyvatel České republiky.¹⁷

Počátky imigrace do naší země můžeme vidět v souladu s Broučkem už v 50. letech 20. století příchodem vietnamských dětí, které byly v rámci spolupráce socialistického Československa se spřáteleným režimem ve Vietnamu umístěné v Chrastavě a později zůstaly v Československu k dalšímu studiu. V roce 1973 pak došlo k významnému milníku, když byla uzavřena dohoda s Vietnamskou demokratickou republikou, která umožnila příjezd tisíců vietnamských občanů za účelem odborné praxe.

V následujících letech pak byly podepsány smlouvy, které umožňovaly příchod dělníků, učňů, studentů a praktikantů. Počet Vietnanců v Československu kulminoval v 80. letech. Podmínky pro vietnamské pracovníky zahrnovaly jazykové vzdělávání, ubytování, stravování a plat. Měli také nárok na dovolenou a možnost dovézt po svém pobytu u nás do Vietnamu různé zboží.

Po pádu komunismu v roce 1989 se ekonomická migrace stala výraznější a objevily se různé imigrační proudy, probíhal proces slučování rodin i migrace z jiných zemí. Vietnamští imigranti přicházeli do České republiky především za lepšími ekonomickými příležitostmi, s cílem uživit své rodiny a zajistit si finanční budoucnost. Vietnamská komunita se pak z velké části orientovala na činnost v oblasti velkoobchodních či maloobchodních trhů.

¹⁷ Vláda ČR, *Národnostní menšiny*.

Od 90. let tedy do Česka přichází nová vlna ekonomických migrantů z Vietnamu, kdy podle etnologa Broučka zůstává tato komunita převážně uzavřená, zejména první generace vietnamských prodejců. Druhá generace, většinou složená z mladších jedinců narozených v ČR, pak už může být otevřenější než jejich rodiče.¹⁸

2.2.2 Banánové děti

Po roce 1989 vyrůstá tedy tzv. druhá generace Vietnamců, kterým se někdy říká „banánové děti“.¹⁹ Jedná se o děti, které se narodily v České republice, a proto jsou kulturně spíše jako Češi (uvnitř bílé), ale vizáží jsou stále Vietnamci (zvenku žluté), čímž mají evokovat banány. Vyjadřuje to jejich jinakost a dvojakost – dá se říct, že žijí dva životy.²⁰

I přes to, že termín banánové děti pravděpodobně vymyslel někdo z české komunity, mladým Vietnamcům není nepříjemný, a dokonce se s ním ztotožňují. Většina z nich potvrzuje, že mezi sebou mladí Vietnamci komunikují z větší části česky a vietnamsky mluví hlavně se staršími členy rodiny, kteří mluví jen lámanou češtinou.²¹

¹⁸ BROUČEK, S. *Historie imigrace z Vietnamu do českých zemí*.

¹⁹ BAREŠOVÁ, I. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*, s. 74.

²⁰ ČERNÍK, J. *S vietnamskými dětmi na českých školách*, s. 157

²¹ Lidovky.cz. *Banánové děti v české džungli*.

3. Problémy a výzvy integrace Vietnamců

Vietnamští imigranti čelí při procesu integrování se do nové společnosti řadě výzev. Tyto výzvy mohou být sociální, ekonomické a kulturní povahy a často se složitým způsobem prolínají. V následující části uvedu některé z problémů a výzev, kterým mohou vietnamští přistěhovalci čelit.

Podle Drbohlava, by měly být v rámci procesu integrace do české společnosti splněny čtyři body:

- 1) znalost českého jazyka
- 2) ekonomická soběstačnost migrantů
- 3) orientace migrantů ve společnosti
- 4) vztahy mezi migranty a majoritní společností²²

3.1 Jazykové bariéry

Jazyková bariéra je jednou z nejvýznamnějších výzev, které vietnamští přistěhovalci čelí. Mnoho vietnamských přistěhovalců může mít omezenou znalost jazyka své nové země, což může ztížit efektivní komunikaci s ostatními. To může způsobit problémy v přístupu ke zdravotní péči, vzdělání a dalším základním službám. Některé odborné výrazy, jako jsou právní nebo lékařské termíny, mohou být pro vietnamské přistěhovalce v novém jazyce obtížně srozumitelné. To samozřejmě ztěžuje orientaci v byrokratických procesech nebo efektivní komunikaci s profesionály v těchto oblastech.

²² DRBOHLAV, D. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*, s. 84.

Vietnamští imigranti mohou také bojovat s porozuměním hovorovým výrazům a slangu, které lze často používat v neformálních rozhovorech. To je opět komplikací při budování sociálních vazeb a efektivní komunikaci s vrstevníky.

Rozdíly mezi češtinou a vietnamštinou jsou zjevně zásadní. Na první pohled by se zdálo, že na rozdíl od jiných východoasijských jazyků není bariérou písmo, kdy i Vietnamština je psána latinkou, avšak její slovní zásoba primárně obsahuje jednoslabičná slova, která se neskloňují ani nečasují jako v češtině. Jazyk specificky obsahuje šest odlišných tónů, lišících se diakritickými znaménky, která pomáhají určit přesný význam slov. Vietnamština také na rozdíl od češtiny vůbec nepoužívá tykání a vykání, ale má specifické zdvořilostní výrazy, které se liší podle faktorů, jako je věk a sociální postavení.²³ To může samozřejmě také ztěžovat vzájemnou komunikaci

První generace Vietnamců má velmi omezené možnosti učení se češtině. Jejich pracovní vytížení a existenční starosti jim prostor ke studiu jazyka nedávají. Mnozí se ani jazyk neučí, jelikož se plánují vrátit do rodné země, a ne se v cizině usadit. Nemají tedy pocit, že je nutné se tento další jazyk učit.²⁴

3.2 Kulturní rozdíly

Kulturní rozdíly mohou pro vietnamské přistěhovalce také představovat významnou výzvu. Mohou být zpočátku jen omezeně obeznámeni se zvyky, normami a hodnotami své nové země, což může znesnadnit orientaci v sociálních interakcích a zapojit se do širší komunity. Například pro vietnamské

²³ MARTÍNKOVÁ, Š., PECHOVÁ, E. *Vietnamci v ČR*, s. 24.

²⁴ FREIDINGEROVÁ, T. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*, s. 101.

přistěhovalce může být náročné porozumět individualistické kultuře mnoha západních zemí, která může být v kontrastu s kolektivnější kulturou Vietnamu. Dále popisují, s jakým konkrétními kulturními rozdíly se mohou vietnamští přistěhovalci potýkat.

3.2.1 Neverbální komunikace

Vietnamská kultura klade velký důraz na nepřímou komunikaci, což znamená, že lidé často komunikují náznakovým nebo neverbálním způsobem. Naproti tomu mnoho západních kultur přikládá vyšší hodnotu přímé komunikaci, která může u vietnamských přistěhovalců vytvářet nedorozumění. Neverbální komunikace má svá pravidla, která se liší kulturou od kultury a ta vietnamská není výjimkou. Například úsměv nebo přímý oční kontakt mohou mít ve Vietnamu různé významy, což může vést k nedorozuměním. Ve vietnamské kultuře může úsměv znamenat omluvu, zejména v nepříjemných situacích, což může u Evropanů vytvářet dojem vysmívání. Naopak přímý oční kontakt může být vietnamským posluchačem interpretován jako arogance. Podobně je hlazení dítěte po vlasech vnímáno jako gesto nadřazenosti a pohrdání dítětem ze strany učitele, zatímco pro české děti je to projev chvály, uznání nebo útěchy. Dalším zvykem je použití obou rukou při pozdravu nebo předání předmětu, což je projevem úcty ke starším a má kořeny v konfuciánství. I když se tato tradice ve vietnamských rodinách v České republice postupně vytrácí, stále je důležitým aspektem neverbální komunikace ve vietnamské kultuře.²⁵

²⁵ ČERNÍK, J. *S vietnamskými dětmi na českých školách*, s. 151–155.

3.2.2 Náboženství a dynamika rodiny

Vietnamská kultura je silně ovlivněna buddhismem, taoismem a konfucianismem. Jedním z nejdůležitějších svátků je lunární Nový rok, kdy se schází celá rodina, členové rodiny se vrací domů i ze vzdálených míst a společně tento svátek slaví.²⁶

Vietnamská kultura klade velký důraz na rodinnou zbožnost nebo úctu ke starším a předkům a věří, že člověk vlastní nesmrtelnou duši a že existuje posmrtný život, kdy zemřelí předkové mohou ovlivnit současné životy, a to negativně i pozitivně. V žádné tradiční vietnamské domácnosti nesmí chybět oltář předků rodiny.²⁷

Vietnamské rodiny mívají hodně členů – na rozdíl od běžné české rodiny, skládající se z rodičů a typicky jednoho až dvou dětí, mají vietnamské rodiny velmi rozvětvené vztahy a živé příbuzenské vazby. Rodinou je pro ně rodina široká, čítající až stovky členů. Například i jen spřízněním sňatkem jedné ze sestřenic pro Vietnamce do rodiny přichází další nové desítky lidí.²⁸

3.3 Xenofobie a rasismus české společnosti

Tendence české společnosti upřednostňovat asimilační přístupy k integraci imigrantů a etnických menšin odráží její uzavřenost vůči těmto skupinám. Kulturní diferenciaci je obecně odmítána a je obtížné přijmout odlišnosti jiných etnických skupin. Postoj k imigrantům a etnickým menšinám závisí na jejich kulturní blízkosti a schopnosti přizpůsobit se českému způsobu života.

²⁶ ČERNÍK, J. *S vietnamskými dětmi na českých školách*, s. 60–61.

²⁷ VASILJEV, I. *Za dědictvím starých Vietů: Imigrace, adaptace, majorita*, s. 168.

²⁸ FREIDINGEROVÁ, T. *Vietnamci a Sudety*.

To je evidentní v kategorizaci různých etnických skupin na základě jejich původu a kultur. Převládá názor, že tyto skupiny se musí obětovat, chtějí-li pobývat v České republice. Imigranti z východních zemí jsou často spojováni s organizovaným zločinem, což má za následek negativní vnímání a implicitní obvinění z „vykrádání“ české populace. Na druhou stranu imigranti ze západních zemí jsou relativně lépe přijímáni, především proto, že přinášejí kapitál a potenciální ekonomické výhody. Česká populace má tendenci chovat se zcela přátelsky zejména vůči cizincům, kteří zde hledají lepší životní podmínky.²⁹

3.4 Uzavřenost vietnamské komunity

Podle etnologa Broučka může navzdory častým osobním interakcím vietnamská komunita působit uzavřeným dojmem. Přestože značná část vietnamské populace žije v České republice déle než deset let, komunita jako celek zůstává relativně izolovaná. Tuto izolaci lze přičíst faktorům, jako je ekonomická soběstačnost a zřetelný pocit „cizinství“. Podnikatelské snažení vietnamské komunity vytváří pocit „státu ve státě“.³⁰

Symbolem soudržnosti až určité uzavřenosti vietnamské komunity je jedno z jejích hlavních společensko-obchodních center – pražská tržnice Sapa, které se přezdívá „Malá Hanoj“ nebo „Pražský Saigon“. Nachází se v ní například buddhistický chrám, cestovní agentury, směnárny, kosmetické salony, právnické firmy, pojišťovny a další. Komplexnost služeb pro vietnamskou komunitu na jednom místě podporuje tendenci některých, zvláště starších Vietnamců s omezenou znalostí češtiny, zdržovat se jen ve své komunitě bez

²⁹ DANIELOVÁ, K. *Rasismus a xenofobie v České republice*. s.120-121

³⁰ BROUČEK, S., *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. s. 5-7

potřeby integrovat se do většinové společnosti.³¹ Existence podobných komplexních center sdružujících vše potřebné ve vietnamštině tak může být také jedním z faktorů umožňujícím starší generaci Vietnamců necítit potřebu učit se česky.

Dalším důvodem komplikujícím integraci může být i specifikum vietnamské komunity, kdy většina vietnamských imigrantů cestuje do ČR s plánem vrátit se po několika letech zpět do Vietnamu, a jsou tedy nastaveni na život v určitém provizoriu. Tento dočasný status má vliv na motivaci Vietnamců učit se český jazyk, poznávat hlouběji ČR, navazovat dlouhodobé sociální vazby a další. Právě toto provizorium je navíc posíleno pocitem, že rozdíly mezi českou a vietnamskou společností jsou příliš velké, což vede jen málo vietnamských jedinců k přesvědčení, že mají šanci přejít ze své komunity do většinové společnosti.³²

„V současné době dochází, především díky již nové generaci zde narozených Vietnamců, k postupné a pomalé integraci a překonávání interkulturních překážek. Na druhé straně xenofobie české společnosti a vzájemná uzavřenost tradičních vietnamských komunit a české společnosti (ztělesněných především velkotržnicemi jako je například SAPA) stále zůstává.“³³

3.5 Faktor „české babičky“

Jako zajímavý faktor, který zásadně napomáhá integraci vietnamských dětí nejen do školního procesu, jsou vnímány tzv. české babičky V 90. letech, kdy

³¹ Český rozhlas, *Na návštěvě v Sapě*.

³² BROUČEK, S., *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. s. 5-7

³³ BLAFKOVÁ, M. *Specifika života vietnamské komunity v ČR*.

se v Česku rozvíjel fenomén vietnamských tržnic, mnoho vietnamských rodičů v rámci budování své ekonomické existence v ČR extenzivně pracovalo. Jejich malé děti pak byly často v péči českých rodin, vychovatelek, označovaných jako tety nebo babičky. Tyto ženy sehrály zásadní roli při výchově a vzdělávání vietnamských dětí a pomáhaly jim začlenit se do české společnosti. Šlo často o maminky v domácnosti, babičky nebo tety v důchodu, které učily děti český jazyk, seznamovaly je s českou kuchyní a poskytovaly jim tak první vodítka pro život v České republice. Někdy byly jejich vychovatelské služby dočasné, jindy trvaly několik let, přičemž někteří pečovatelé dostávali finanční kompenzaci, jiní to dělali zdarma z přátelství a radosti z kontaktu s dětmi.³⁴ Znalost jazyka i české kultury pak dětem výrazně pomáhala jejich integraci nastartovat, orientovat se lépe ve školním prostředí, ale i překonávat bariéry v kontaktu s českými vrstevníky i jejich rodinami..

Shrnutí teoretické části

V teoretické části jsem vymezila pojmy související s integrací, pokusila jsem se krátce shrnout dějiny Vietnamu, historii migrace Vietnamců do České republiky a důvody pro migraci, dále jsem se pokusila popsat podobu vietnamské minority v České republice i její specifika a problémy při začleňování. Následně se těmito tématy budu intenzivně zabírat v další části mé práce, sestávající z výzkumu vedeného pomocí kvalitativního přístupu v metodologii.

³⁴ Lidovky.cz, *ASI.JATKA: České babičky*.

4. Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum se zaměřuje na pochopení vlastností a faktorů ovlivňující zkoumané jevy. Využívá různé metody, jako je pozorování, textová analýza, zkoumání dokumentů, rozhovory a využití audio a video nahrávek. Pomocí kvalitativního přístupu se výzkumníci snaží získat komplexní porozumění zkoumaného prvku a jeho souvislosti s dalšími aspekty.³⁵

V praktické části práce se budu zabývat zpracováním dat, které jsem během rozhovorů získala pro účely této bakalářské práce. Vloženými citacemi respondentů se pokusím zprostředkovat autentický pohled na to, jak mladí Vietnamci vnímají své začleňování.

4.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo prozkoumat zkušenosti mladých vietnamských jedinců, kteří se integrovali do českého prostředí. Zajímalo mě, zda pro respondenty bylo v dětství náročné držet tempo s vrstevníky na základní škole, měli problém s českým jazykem a ztěžovalo jim to studium. Také jsem přemýšlela nad tím, jak budou respondenti pohlížet na svoji identitu, zda se v této oblasti cítí nejistě, nevědí třeba, zda se identifikují jako Vietnamci či Češi, a jestli to pro ně je celkově nějaké citlivé téma. Zajímavá mi přišla i otázka toho, jaké měli rodiče nároky na své děti a očekávání od nich, zda byla škola jedinou prioritou a jaké byly ve vietnamských rodinách sdílené hodnoty.

Abych získala odpovědi na své otázky, vedla jsem s těmito jednotlivci rozhovory, které by mi umožnily získat náhled na jejich osobní cesty, výzvy a

³⁵ REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, s. 40.

úspěchy v integraci do české společnosti. Prostřednictvím těchto rozhovorů se snažím poskytnout osobní pohled na proces integrace a osvětlit příležitosti a překážky, kterým čelí mladí Vietnamci v České republice. V konečném důsledku se snažím přispět k hlubšímu pochopení zkušeností komunit imigrantů v České republice.

4.2 Metodologie

Pro sběr dat jsem nakonec použila metodu rozhovoru, doplněnou o dotazníkové šetření. Nejdříve jsem chtěla všechna data vytěžit výhradně z obsahu rozhovorů, narazila jsem však na menší překážky, kdy někteří respondenti nebyli schopni se mnou provést rozhovor z důvodů momentálního pobývání mimo Českou republiku, případně neochotu vést tento rozhovor online způsobem. Použila jsem tedy částečně i metodu dotazníkového šetření a poslala těmto jedincům otevřené otázky do polostrukturovaného rozhovoru. Polostrukturovaný rozhovor je typ rozhovoru, který zahrnuje jasně definovaný účel rozhovoru, připravenou osnovu a vysokou míru flexibility při shromažďování informací.³⁶

V části práce, kde cituji konkrétní respondenty, je také zřejmé, že některé odpovědi nejsou citacemi mluvené řeči, ale odpověďmi psanými.

Ještě před tím, než jsem začala se samotným výzkumem, nastudovala jsem si problematiku integrace Vietnamců. Poté jsem oslovila jednotlivé respondenty s prosbou o rozhovor a seznámila je s tématem mé bakalářské práce. Respondenty jsem obeznámila s tím, že vše bude ve výzkumu anonymní

³⁶ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 164.

a že veškeré získané osobní informace budou použity výlučně pro účely této bakalářské práce. Při samotném setkání jsem pokaždé požádala o nahrávání celého rozhovoru, s čímž všichni respondenti souhlasili. Rozhovory probíhaly v přátelském prostředí jejich domova, v jejich oblíbeném podniku či přes online videohovor. Vždy si místo a způsob setkání určili sami, aby se cítili komfortně. Výhodou bylo, že polovinu z respondentů znám již několik let, takže byl začátek kontaktu s nimi poměrně jednodušší.

4.3 Respondenti

Pro výběr respondentů jsem nejprve zvolila známé ze svého okolí, kdy jsem kontaktovala své dvě bývalé spolužačky ze základní školy a také jednoho kamaráda z gymnázia. Pomocí snowballingu a mých sociálních kontaktů jsem poté byla nasměrována na další tři respondenty. Technika „snowball sampling“ spočívá ve výběru několika jedinců, kteří jsou poté nápomocni v získávání dalších kontaktů na členy cílového vzorku respondentů.³⁷

4.4 Hypotézy výsledků výzkumu

Když jsem se samotným šetřením mezi respondenty začínala, měla jsem v hlavě několik předběžných hypotéz, jak by mohl v některých oblastech výzkum dopadnout. Jedna z nich byla taková, že pro respondenty bylo v dětství náročné držet tempo s vrstevníky na základní škole, kdy měli problém s českým jazykem a ztěžovalo jim to studium. Další mojí hypotézou bylo, že respondenti se budou cítit nejistě v oblasti své identity, nebudou vědět, zda se

³⁷ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*, s 114.

identifikují jako Vietnamci či Češi, a bude to pro ně citlivé téma.

Dále jsem se domnívala, že rodiče vietnamských dětí kladli takový důraz na vzdělání a dosažení výborných studijních výsledků, že svým dětem nedovolovali různé volnočasové aktivity, jako jsou sporty či jiné kroužky, což by pak mohlo být jedním z faktorů, který by sociální integraci dětí mezi vrstevníky mohl brzdit.

5. Výsledky výzkumu

V rámci svého výzkumu jsem tedy vedla rozhovory s mladými Vietnamci žijícími v České republice, abych prozkoumala jejich životní cesty a zkušenosti s integrací do české společnosti. Cílem tohoto výzkumu bylo poskytnout hlubší porozumění výzvám a příležitostem, kterým čelí mladí Vietnamci při integraci do českého prostředí, a také jejich zkušenostem s kulturní adaptací a sociální integrací. Jednotlivé cesty každého z těchto mladých lidí jsou unikátní a ukazují nám, že i přes rozdílná prostředí, zázemí a rodin, je možné se plně integrovat do společnosti, která je zcela odlišná než ta, ze které rodiny mých respondentů pocházejí.

Abychom zachovali anonymitu respondentů, budu o nich v následující části mé práce obsahující výstupy z rozhovorů referovat jako R1, R2, R3, R4, R5 a R6.

5.1 Osobní minulost a historie

Integraci mladých Vietnamců v České republice utvářejí různé faktory, včetně důvodu migrace, doby příjezdu, vzdělání a socioekonomického

postavení rodin. Každý z respondentů má jinou rodinnou historii, která je nepochybně ovlivnila v jejich životě. Zaměřím se tedy nejprve na to, co vedlo rodiče respondentů k opuštění své rodné země a přestěhování se do České republiky.

Některé k tomu podle výpovědí – a tak se také potvrzuje to, co jsem zmínila dříve v teoretické části – vedlo studium spolu s vyhlídkami lepšího života v zemi, která je lákala svými možnostmi a dostupností ke vzdělání.

„Jedním z důvodů příjezdu táty do ČR bylo vyhnutí se vojně. Nejříve se dostal na Slovensko a poté do České republiky, kde chodil na vysokou školu, a byly na něj kladeny vysoké nároky, co se týkalo známek.“ (R1)

„Táta přišel v roce 68. Měl tady dostat stipendium v rámci nějaké spolupráce komunistických zemí, takže sem šel studovat ČVUT, chvíli pak dělal na ambasádě. Táta se tady učil česky, v rámci tý vešky, kromě toho, že chodil na ten čvut, si udělal nějaký jazykový kurz, pak dělal na ambasádě, i tlumočil a tak.“ (R2)

„No tak táta se sem dostal v 80. letech jako student na ČVUT.“ (R3)

Někteří rodiče sem pak přijeli za podnikáním, pro lepší pracovní příležitosti a celkově za vidinou lepší životní úrovně.

„Moji rodiče se přistěhovali do České republiky v naději, že tu najdou lepší pracovní příležitosti, a aby mně a mým sourozencům zajistili lepší životní podmínky. Kvůli administrativě týkající se cestovních dokladů atd. jejich cesta

však nezačala ihned v ČR. Tatínek se nejprve přistěhoval do Německa, kde pracoval několik měsíců, a poté teprve jel do Česka. Podobné to měla moje maminka, zprvu žila několik měsíců na Slovensku a poté ji tatínek přivezl do České republiky.“ (R4)

„Máma přijela do ČR v 80. letech z politických důvodů se svou rodinou a založila si podnikání ve vietnamské komunitě.“ (R1)

„Rodiče se přistěhovali do ČR v 90. letech s vidinou lepší životní úrovně, tak zde začali s podnikáním, kterým se živí až dodnes.“ (R5)

„Táta se přestěhoval do tehdejšího Československa v roce 1988 a mamka tuším v roce 1989. Táta byl v armádě technik radarových systémů a přiletěl se do ČSSR přivzdělat. Poté pracoval v továrnách na výrobu součástí automobilů na severu Čech, následně v Zentivě v Praze a poté i podnikal. Poté se zde poznal s mamkou v Dolní Pustevně, kde se pak usadili.“ (R6)

Důvody přestěhování do České republiky souvisely často i s rodinnými vztahy. Ať už šlo o rodinné příslušníky, kteří emigrovali do ČR dříve než oni a poté si přivezli další příbuzné, či bylo motivací ekonomické zabezpečení rodiny ve Vietnamu pomocí financí získaných v České republice.

„Mamka se sem dostala přes strejdu, taky Vietnamce, který tady pracoval, měl tady stánek, tak sem přivezl svojí příbuznou z Vietnamu. Ta pracovala ve stánku. Mám tady hodně bratřanců, sestřenic, takže jako dost příbuzných, asi 50 nás tady bude jako včetně dětí.“ (R3)

„Máma přiletěla čistě z ekonomických důvodů – po dodělání střední školy se přihlásila na nábor lidí, kteří přilétali do ČSSR za výdělkem. Pracovala v Dolní Pustevně v továrně na výrobu umělých květin a svůj výdělek posílala zpět rodině do Vietnamu.“ (R6)

„Nepamatuji si přesně roky, kdy přijeli do Čech, ale vím, že tu žijí více než 25 let. Důvod, proč se rozhodli opustit tyto země [Německo, Slovensko], byl ten, že už jsme v Česku měli pár rodinných příslušníků a chtěli jim být nablízku.“ (R4)

„Táta se vrátil do Vietnamu a pak do Česka přiletěl s mamkou.“ (R2)

5.2 Osvojení jazyka a vzdělání

Nyní zde rozeberu, jaká byla pro respondenty předškolní a školní léta, osvojování českého jazyka, kdo jim s učením jazyka pomáhal, zda měli při studiu problémy a chodili na doučování, jestli se třeba cítili v nevýhodě oproti ostatním žákům a zda na ně učitelé brali nějaký ohled.

Dva z respondentů uvedli, že měli jakési výhody oproti ostatním mladým Vietnamcům, jelikož v podstatě mluvili česky od narození. A to díky rodičům, kteří buď uměli česky a mluvili tímto jazykem se svými dětmi, nebo je to učila jejich „česká rodina“.

„Pro mě nebylo těžké učení se česky, protože rodiče uměli česky, převážně táta, který zde studoval a mluví česky plynule. První roky na základní škole pro

mě nebyly nijak náročné. Dalo by se říci, že jsem dokonce vyčníval nad svými spolužáky, měl jsem lepší známky a byl jsem jeden z nejlepších žáků ve třídě.“

(R1)

„Česky jsem mluvil od narození. Rodiče tehdy už podnikali a byli velmi zaneprázdnění – žil jsem tedy napůl u české rodiny., která se o mě starala, když rodiče pracovali. Do českého kolektivu jsem se tedy zapojil zcela přirozeně. Díky životu v české rodině jsem to měl často podstatně jednodušší než ostatní čeští Vietnamci. Na ZŠ jsem studoval s vyznamenáním. Učitelé mě měli většinou rádi a spolužáci také – měl jsem hodně kamarádů. Občas jsem si uvědomoval nevýhody toho, že jsem se o látce ze školy nemohl moc bavit s rodiči, jelikož jazyku ani látce nerozuměli. Měl jsem ale naštěstí vždy dědečka a babičku, kamarády či doučovatele.“ (R6)

Dva respondenti uvedli, že se český jazyk začali učit až ve školce, ale že se buď vzhledem k mladému věku rychle jazyk naučili, nebo jim pomohlo doučování.

„Česky jsem se začal učit ve školce. Myslím, že ve škole jsem si prostě nějak navykl, na základce a na gymplu jsem se otravoval s pravopisem, ale byl jsem spíš lepší než ostatní spolužáci, hlavně na základce, na gymplu jsem byl průměr, protože mě ten gympl úplně nebavil.“ (R2)

„No ve školce jsem začala s češtinou, potom ve škole a u paní na hlídání. Já jsem od malička chodila na doučování, takže to nikdy jako problém nebyl.“ (R3)

Ne pro každého však bylo osvojení českého jazyka a následná výuka v českém jazyce jednoduchá.

„Česky jsem se naučila v mateřské školce. Pamatuji si, že mě maminka naučila pár základních slov doma, ale primárně ve školce při komunikaci s paní učitelkami a ostatními dětmi. Největší potíže jsem měla s předměty všeobecných znalostí. Jelikož jsem neznala historii a moje slovní zásoba v té době nebyla dostatečně bohatá, abych porozuměla všem pojmům, bylo pro mě těžké pochopit a zapamatovat si tolik neznámých názvů. Vzpomínám si, že třetí třída byla zejména náročná, protože tehdy jsme se učili základy českého jazyka, které byly potřeba pochopit, abychom na to mohli navázat v dalších ročnících. S tímto problémem se potýká mnoho vietnamských dětí, kdy nerozumí konceptu vyjmenovaných slov a vzorů.“ (R4)

„Česky jsem se začala učit v mateřské školce, tedy až když jsem se dostala do kontaktu s Čechy. Myslím, že tam byla velká jazyková bariéra a pamatuji si, že jsem se jako malá hodně styděla mluvit, ale postupně se to zlepšilo.“ (R5)

Objedvuje se zde už výše teoreticky popsáný fenomén, již zmíněné „česko-vietnamské specifikum“, kterým jsou české rodiny, babičky, dědečci či tety. Potvrzuje se zkušenost dětí s pobýváním v české rodině, když jsou rodiče v práci, nebo se jim nemohou nějak věnovat a dítě se tak stává součástí této nové rodiny a jsou tam vychovávány.

„Panu P i paní P jsem říkával dědeček a babička. Tím, že jsme se velmi sblížili, jsem u nich začal půlku času bydlet až do svých šesti let – trávil jsem u nich dobrovolně čas i o víkendech a o svátcích. Ti mě brali na výlety, za svou

vlastní rodinou, slavili jsme společně české svátky a tradice, četli jsme české knížky, dívali se na pohádky, atd. Díky tomu bych řekl, že jsem ovládal češtinu od narození jako každý rodilý Čech – jako svůj první jazyk (vietnamštinu jsem používal jen doma). Díky částečnému životu v české rodině jsem pochytil i nějaké to „češství“ z hlediska jak povahy, návyků, zájmů, tak i přístupu k lidem.“ (R6)

„Českou babičku jsem měla asi do 2. třídy, vyzvedávala nás ze školy a pomáhala s úkolama, byli jsme u ní tak nějak do večera, než rodiče zavřeli krám a potom nás dovedla domů. Vzpomínám si na ní, bylo to fajn, jezdili jsme na chatu a tak.“ (R3)

5.3 Podpora rodiny a komunity

Nedílnou součástí integrace je míra podpory ze strany rodiny. Hodně záleží na přístupu rodičů ke vzdělání svých dětí a celkovému začlenění do české společnosti, jako je účast vietnamských dětí na mimoškolních aktivitách, kroužcích či sportech, podpora dětí ve vztazích s dětmi v českém kolektivu, nebo naopak snaha rodičů o to, aby jejich děti udržovaly vztahy s vietnamskými vrstevníky.

5.3.1. Doučování

Pro hodně vietnamských rodičů je důležité, aby jejich děti měly výborný školní prospěch, tak je často posílají na doučování, ať už to děti potřebují, nebo jen preventivně.

„Když jsem přišel na gympl, tak jsem začal mít dvojky a trojky. To už rodičům přišlo oběma, že je špatný, tak jsem začal chodit na doučování. Pak mamka povolila, že když se zaměřím na to, co mě baví, tak jsou dvojky v pohodě.“ (R2)

„Tak od 3. třídy jsem začala chodit na doučování češtiny, angličtiny a matiky. Máme to prostě v kultuře, že musíme být nejlepší. Ale taky kvůli přípravě, protože jim to ve škole nepřišlo jako dostačující a taky chtěli, abych šla na osmiletý gympl, což znamenalo taky přípravu na přijímačky.“ (R3)

„Od první do páté třídy jsem měla doučování, kde si mě a mé příbuzné vzala na starost jiná paní učitelka, jež také vyučovala na základní škole, kam jsem chodila. Nejen nám pomáhala s domácími úkoly, ale také s námi hodně komunikovala, abychom si procvičili naše projevy a zkontrolovala tak například náš slovosled a skloňování slov. Myslím, že každý rodič si přeje, aby jejich děti měly dobré vzdělání a dobře se učili, ale ta touha je o to větší u dětí s rodiči, jenž se přistěhovali do Čech, protože je to jeden z důvodů, proč vlastně opustili svou rodnou zemi a přestěhovali se do úplně neznámého místa. Věří, že dobré vzdělání vede k lepším možnostem a více pracovním příležitostem, a proto chtěli abych tvrdě pracovala a soustředila se na studium.“ (R4)

5.3.2. Mimoškolní aktivity

Pro integraci dětí může být důležité, aby se účastnily mimoškolních aktivit, kde děti poznají něco nového, např. sport, hudební nástroj či nějaký kreativní kroužek a kde se mohou setkávat s česky mluvícími vrstevníky.

Většina respondentů uvedla, že se v dětství účastnili mimoškolních aktivit.

„Skoro celý život co si pamatuju, tak vlastně chodím na housle. A pár let jsem chodil taky na karate.“ (R1)

„Chodila jsem na gymnastiku a keramiku.“ (R5)

„Závodně jsem plaval, dělal bojová umění, chodil do ZUŠky na kurzy klavíru a jezdil s kamarády na kole.“ (R6)

Někteří si to však museli zařizovat sami, jelikož rodiče neměli povědomí o tom, že je to v Česku běžné, nebo brali doučování jako dostačující mimoškolní aktivitu.

„Rodiče nechtěli vůbec, abych někam chodil, vždycky jsem si to zařídil sám, podle mě oni ani nevěděli, že to tady je běžný posílat děti na kroužky. Myslím, že ve Vietnamu je běžný spíš posílat děti na doučování, jako k těm věcem ve škole, posílat je na nějaký hudební nástroje a sporty asi tolik běžný není.“ (R2)

„Když jsem byla mladší tak jsem chodila na gymnastiku a keramiku, poté na střední na tanec. Nechci mluvit za všechny, ale myslím si, že většina dětí mé generace chodila spíše na doučování a lekce cizího jazyka. To jsme brali jako „mimoškolní aktivitu“. Nebylo to tím, že by rodiče nechtěli, abychom rozvíjeli naši kreativní stránku, ale bylo pro ně důležité abychom udrželi krok s ostatními.“ (R4)

Jedna respondentka uvedla, že na žádné mimoškolní aktivity nechodila a to z více důvodů.

„Nechodila jsem na žádný kroužky, protože jsem dostala notebook strašně brzo. A rodiče toho měli moc, neměli čas vozit nás na kroužky.“ (R3)

5.3.3. Očekávání rodičů

Pokud jde o očekávání, která mají rodiče od svých dětí, setkáváme se vietnamské komunitě s očekáváním a nároky poměrně velkými. Někteří rodiče mají jasnou představu o tom, co má z jejich dětí vyrůst a co budou v životě dělat. Někdy se jedná o specifické požadavky, kdy pro děti může být náročné se s nimi vypořádat a rodičům se v tomto směru vzepřít.

„Už od malička hraju na housle a táta vždycky chtěl, abych hodně cvičil, aby ze mě byl výborný houslista. Nejdřív mě do toho musel nutit, později jsem si k tomu našel cestu sám.“ (R1)

„Táta chtěl, abych na něj navázal. On je hlavně na jazyky, napsal česky nějaký učebnice pro Vietnamce, tlumočí a tak. Furt mě tlačil do toho, abych taky tlumočil a dělal tyhle věci. A když jsem mu opakovaně řekl, že ne, tak to bylo takový nemilý. Ale jinak s tím jsou oba rodiče v pohodě, že dělám marketing. Táta má občas potřebu říkat, ať to mám aspoň jako side job, nebo ať si udělám tlumočnický certifikát a tak.“ (R2)

Z některých výpovědí však vzešlo, že rodiče měli jakousi představu o životě svých dětí, ale netýkalo se to specifických požadavků, spíše obecnějších, jako například očekávání, že jejich děti půjdou na vysokou školu, aby měli dobré vzdělání a mohli si najít dobré zaměstnání, které je uživí a které jim dá možnost žít pohodlným životem.

„Chtěli, abych byla bohatá. Vzdělání je ten dobrý stepping stone k tomu, abych něčeho dosáhla. Rodiče věděli, že to půjde tak nějak v pohodě, když budu mít ten základ a potom se nějak rozhodnu, a vyřešilo se to samo.“ (R3)

„Rodiče měli a pořád mají matnou představu o tom, co bych měla dělat za práci, ale není to tak, že by se mi to snažili vnutit. Je to spíš tak, že mi chtějí ukázat cestu, o které si myslí, že je pro mě správná. Nemusím být nutně úspěšná, jen si přejí, abych si našla práci, které mě a později moji vlastní rodinu dokáže uživit, budu si moct vzít volno a nemuset dřít jako oni když prvně přijeli do Čech.“ (R4)

„Nikdy mi neřikali co by chtěli, abych dělal – dávali mi velkou svobodu k volbě toho co mě baví a ve všem mě podpořili nejvíce, jak mohli. Cítil jsem, že ve mě mají velké očekávání, ale nikdy jsem necítil nepříjemný tlak. V jednu chvíli jsem chtěl po gymnáziu jít na medicínu, v čemž mě hodně podporovali. Přijímačky jsem ale neudělal – nedal jsem do toho vše. Bylo na nich poznat, že jim to je líto, ale neměli mi to za zlé. Když jsem se rozhodl pro plán B (VŠE – obor Management na Fakultě podnikohospodářské), tak mě opět podpořili. Dávali mi najevo, že chtějí, aby mě to především bavilo a snažil se, aby ze mě „něco“ bylo – bez konkrétní ambice.“ (R6)

Pokud jde o přání a představy rodičů vietnamských dětí ohledně jejich kontaktů s českými vrstevníky, jsou odpovědi respondentů spíše rozdílné. Někteří rodiče byli rádi, že mají jejich děti české kamarády a podporovali je v těchto vztazích, zatímco jiní rodiče by byli spokojenější, kdyby se jejich děti stýkaly spíše s vietnamskými vrstevníky. A byli zde i tací, kteří na to žádný jednoznačný názor neměli.

„Rodiče nás podporovali v tom, abychom se přátelili s českými dětmi, abychom lépe poznali českou kulturu a pobrali nová slova. Byli vždy rádi, když jsme si zvali své české kamarády domů a mohli jim naopak ukázat vietnamské zvyky.“ (R4)

„Měli jsme kolem toho nějaké spory, vytýkali mi, že se bavím jen s Čechama, a co prý ti Vietnamci. Rodiče čekali, že budu víc vietnamskej než ve skutečnosti.“ (R2)

„Já jsem vyrůstala na malém městě, takže tam moc výběru nebylo, bylo tam spíš miň Vietnamců. Takže když tam byla ta možnost, tak rodiče rozhodně chtěli, abych byla v tý komunitě. Takže to je rozhodně podporované, a když si třeba starší a děti vyjedou na univerzitu do jinýho města, tak tam třeba rodiče znají někoho, kdo chodí na stejnou vejšku, a tak se spojí. Takže i rodiče mají ten svůj network a skrze něj ty děti seznamují.“ (R3)

„Bylo jim to jedno. Měl jsem hodně kamarádů z té i té strany – spíš jsem měl víc českých kamarádů.“ (R6)

5.4 Dvě kultury a identita

Další zajímavou oblastí, které jsem se věnovala, je otázka identity mladých Vietnamců, kteří v České republice vyrostli. Jak je již výše popsáno v teoretické části práce, druhé generaci Vietnamců se někdy přezdívá „banánové děti“. Jde o etnické Vietnamce, avšak s prvky českých vlivů v oblasti výchovy,

jazyka, vzdělání a kultury. Pokusila jsem se prozkoumat, jak a zda vůbec řeší svoji identitu a do jaké míry je pro ně důležitá. Zabývala jsem se také mírou dodržování tradic, ať už vietnamských nebo českých, a v neposlední řadě i vztahu respondentů k jejich rodnému jazyku.

5.4.1. Identita

U otázky vnímání identity jsem narazila na poměrně rozdílné odpovědi. Na jednu stranu odpovědi reprezentují pohled spíše indiferentní- kdy respondenti identitu spíše neřeší, nepřemýšlejí nad ní, nevnímají toto téma jako nijak podstatné. Na straně druhé se vyskytly poměrně odlišné odpovědi, kdy respondenti konkrétně uvádějí, že se například cítí jako Čech i Vietnamec zároveň, nebo jako ani jedno, nebo jen jako Čech, či dokonce pojmenovávají svou identitu jako „Pražák“.

„Necítím se ani jako Čech, ani jako Vietnamec, cítím se jako Pražák. Nemám potřebu řešit nějakou vietnamskou nebo českou identitu, je mi to vlastně docela jedno. Spousta lidí to bere jako mě definující věc, jako ten můj původ, přitom to je úplně jedno.“ (R2)

„Jako to neřeším ale podle mě jsem obojí, protože nejsem čistě ani jedno, ani to druhé. Moje slovenská kamarádka říká, že se chovám jako Češka.“ (R3)

„Cítím se jako obojí. Přestože mluvím plynule Česky a žila jsme tu celý svůj život, necítím se 100% jako Češka. Moji rodiče pochází z Vietnamu a s rodinou komunikuji ve vietnamštině, proto není možné jen tak tuto část mne zahodit. Ve společnosti mě také nepovažují za Češku, ačkoliv mám dvojí občanství. Je ve

mně kus obou kultur, proto nikdy nebudu stoprocentní Češkou a ani Vietnamkou.“ (R4)

„Cítím se jako Čech. To mohu prokázat svojí láskou k výletům do přírody s krajíci šumavského chleba a štanglí vysočiny, schopností odhadnout pravidelnost údržby hostinského zařízení z příchutě piva nebo vlastnictvím chaty na Křivoklátsku.“ (R6)

5.4.2. Vietnamské svátky a tradice

Vietnamská komunita v České republice má bohaté kulturní dědictví, které má kořeny ve staletých tradicích a hodnotách. Druhá generace vietnamců tedy v nové zemi čelí výzvě, jak vyvážit zvyky svých předků s vlivy a očekávanými přijaté společnosti. Nakolik tedy rodiny respondentů dodržují vietnamské svátky a tradice a jaké? A slaví například i české svátky?

Vietnamský lunární nový rok je významnou událostí, kdy se schází celé rodiny. Nedílnou součástí vietnamské kultury je také uctívání předků

„Slavíme lunární nový rok, to se vždycky sejdeme celá rodina. Máme taky doma oltář předků, to se vlastně vždy na výročí úmrtí nějakého předka zapalují vonné svíčky a dávají se oběti na oltář a tak.“ (R1)

„Rodiče dodržují skoro všechno, já předstírám, že dodržuju. Například lunární nový rok. Celá rodina se sejde, to je jasný, s tím nemám taky problém, myslím, že to je hezký, ale třeba ty tradice, co se týkají víry, no on to není ani buddhismus, ale má to s tím něco společného, prostě posmrtný život a tyhle věci. A s tím se pojí to, že pokaždý, když je výročí úmrtí, tak se jako pomodlíš u

toho oltáře, tak to rodina praktikuje. Já tam chvíli stojím a předstírám, že tomu věřím.“ (R2)

„Takový ty rituály, třeba měsíční uctívání, výročí smrti vždycky každé rok. Dědů a babiček. To dodržují rodiče. Rozhodně je toho určitě míň, než by bylo ve Vietnamu. Lunární nový rok se tady pořád udržuje hodně.“ (R3)

„Vietnamské tradice i tak dodržujeme, přestože žijeme tady. Jedním z vietnamských zvyků je např. pomodlit se k našim předkům dvakrát měsíčně dle lunárního kalendáře. Rodiče chtějí, abychom si uchovali naše kořeny a učí nás všechny tyto zvyky do budoucnosti.“ (R4)

5.4.3. České svátky a tradice

Z českých svátků povětšinou slaví jen Vánoce, kdy si i Vietnamci dávají dárky a mají hostinu. Objevuje se i slavení dalších svátků, jako jsou např. Velikonoce či začátek místního nového roku.

„Některé české svátky jako je Štědrý den a Velikonoce také slavíme. Na Štědrý den si dáváme kapra a rozbalujeme dárky, o Velikonocích chodíme koledovat, osobně koledovat nechodím, ale snažíme se tyto tradice naučit a předávat mladším. Snažíme se zahrnout všechny tradice z obou kultur, proto např. slavíme jak gregoriánský nový rok, tak i lunární nový rok.“ (R4)

„Z českých svátku slavíme jenom Vánoce, zbytek moc ne.“ (R5)

„České svátky také slavíme – především Vánoce, ale je to spíše tematické, než že bychom dodržovali nějaké pevné tradice, podobně jako když si Čech na halloween udělá dýňovou polévku a ozdobí si byt. O vánocích si dáváme dárky, pečeme cukroví, děláme si řízky s bramborovým salátem atd. Ostatní svátky už tolik ne.“ (R6)

Pár respondentů uvedlo, že Vánoce slavili s rodinou víc dřív, když ještě byli malé děti, aby se necítili vynechané, když ostatní děti ve škole dostávaly dárky. Postupem času se však v rodinách s touto tradicí přestalo. Že by si například dávali dospělí mezi sebou dárky, se moc nestává.

„Český svátky slavím asi jenom z principu, bych řekl. Vánoce hlavně, to nám rodiče dávali dárky, teď když už jsme větší, tak to tak neřešíme.“ (R1)

„Myslím, že právě jediná česká tradice, kterou dodržujeme, jsou Vánoce. To se slaví, i když máš Vietnamce ve Vietnamu, si to převzali. Takže jsme mívali stromečky a dárky a teďka už moc ne. Na Vánoce dávají dospělí dárky dětem, aby se necítili left out. Ale není to tak, že děti dělají pro dospělé dárky, nebo že dospělí si dávají dospělým, to ne.“ (R2)

„České svátky jo, když jsem byla mladší, tak jsme třeba měli jako stromek a dárky. Dárky jsou fajn, uvaříme si, ale takový ty tradice, jako se stříbrem a olovem nebo tak to ne, spíš jako sešlost, kde si uvaříme a najíme se všichni. Ale jako neslavíme nějaký svátky, no nějak zvlášť, nový rok jo, ohňostroje a tak.“ (R3)

5.4.4. Jazyk

K udržování vietnamské identity patří i dovednost mluvení ve vietnamštině. Podle výpovědí respondentů se u nich doma mluví výhradně vietnamsky a je tedy nezbytné, aby děti vietnamsky uměly a dorozuměly se tak se svými rodiči. Přišlo mi tedy důležité zjistit, nakolik mladí Vietnamci umí svůj rodný jazyk a jak se svými rodiči komunikují.

Míra osvojení si a užívání vietnamštiny se ukázala být u respondentů různou, většinou však spíše základní, komunikační a omezenou na verbální rovinu. Většina respondentů uvedla, že se vietnamsky dorozumí, jelikož se u nich doma mluví jen vietnamsky, ale že číst a psát ve vietnamštině schopni nejsou.

„Doma se mluví vietnamsky, takže se dorozumím, ale nějaké složitější výrazy už neznám, číst a psát už skoro vůbec.“ (R1)

„Doma mluvíme vietnamsky. No a myslím, že to je standard prostě. Doma se mluví vietnamsky, až na ty děcka, co neumějí ani vietnamsky, protože vyrůstaly s českýma babičkama a tak.“ (R2)

U pár respondentů doma se mluví také jen vietnamsky a dokázali se naučit i číst a psát ve vietnamštině.

„Doma mluvíme jenom vietnamsky, rodiče se česky dorozumí jen trochu. Já se paradoxně dorozumím nejlépe česky, až potom vietnamsky. Číst a psát vietnamsky jsem se naučila sama.“ (R5)

„Mamka se umí domluvit, tátovi čeština dělá trochu problémy. Úroveň je podobná jako u ostatních zástupců první generace Vietnamců v ČR. Nakoupí si, zařídí záležitosti pro běžný život, ale nájemní smlouvu si nepřečtou. Já vietnamsky mluvím plynule a nerozeznatelně od rodilého mluvčího – jen mi chybí pokročilá terminologie a např. o politice si s rodilým Vietnamcem nepokecám. Čtu i píšu bez problému, až na některé gramatické chyby.“ (R6)

Rodiče některých respondentů umějí i česky, většinou komunikují se svými dětmi ve vietnamštině, ale občas používají i české výrazy, jelikož pro ně například nejsou ve vietnamštině slova.

„Táta umí česky, máma jako rozumí. No doma mluvíme především vietnamsky, ale je to takovej často mišmaš, že některý věci prostě jsou v češtině a některý věci jsou vietnamsky, takže záleží, ale spíš jako vietnamsky. Umím plynule mluvit, ale číst úplně ne, ty přízvuky neumím, umím to bez těch přízvuků... co dělám já je, že na iPhonu diktuju a on to napíše za mě.“ (R3)

„Doma s rodiči komunikujeme převážně vietnamsky, sem tam hodíme nějakou českou frázi, ale jinak opravdu jen vietnamsky. Se sourozenci to také často mícháme, jako je ‚čengliš‘, tak my máme ‚čekviet/vietček‘. Netroufla bych si říct, že vietnamsky mluvím plynule, ale dorozumím se a myslím si, že oproti ostatním vietnamským vrstevníkům mám velkou slovní zásobu. Číst a psát také pořádně neumím. Rodiče česky umí, znají hodně používané každodenní fráze. Dorozumí se, ale není to, že by znali všechna pravidla české gramatiky. Jelikož ve vietnamštině neexistuje skloňování ani časování, je to pro ně neznámý

koncept, a proto ho neumí aplikovat, doslovně překládají věty tak, jak by to řekli vietnamsky do češtiny.“ (R4)

Zajímavé mi přišlo prozkoumat, jaká byla pro respondenty komunikace v dětských letech, kdy se jako malí museli dorozumívat dvěma jazyky, doma mluvili vietnamsky a ve škole česky. Zda se jim jazyky pletly, nebo to pro ně bylo přirozené a přeskakování mezi jazyky jim problém nedělalo. I zde se odpovědi poměrně lišily.

„Když jsem byla mladší, tak určitě komunikace s rodiči nebyla nejjednodušší, protože jsem vietnamsky dobře nemluvila, bylo pro mě těžké se jim svěřit a popsat jim, jak to doopravdy vidím. Hodně jsem ty dva jazyky míchala. Primárně jsem s nimi mluvila vietnamsky a když jsem nevěděla, jak se nějaké slovo řekne vietnamsky, řekla jsem ho česky nebo přeložila.“ (R4)

„Přehazovat z češtiny do vietnamštiny a vice versa pro mě nikdy nebyl problém. Měl jsem jasno s kým mluvím vietnamsky a s kým česky.“ (R6)

5.5 Současný život a ambice

V poslední části mého výzkumu jsem se zaměřila na současný život respondentů, kde studují či pracují, jaká je jejich životní náplň, okruhy přátel a jak si představují svoji budoucnost, zda mají nějaké ambice či sny, a zda jejich představa o budoucnosti zahrnuje život v České republice.

5.5.1. Současný život

Cesty a osudy mých respondentů se ukázaly být velice rozdílné, každý z nich má svůj vlastní zajímavý život. Zároveň většina respondentů žije v České republice, kde i studují, nebo zde plánují studovat vysokou školu.

„Tehle rok maturuji a dál se chci věnovat houslím, takže plánuju jít na konzervatoř a k tomu bych chtěl jít i studovat Arts Management na VŠE.“ (R1)

„Jsem na magistru k tomu dělám na full time. Jsem na strategický komunikaci na FSV UK. Bakaláře mám z marketingu a PR na FSV UK.“ (R2)

„Já jsem byla účetní rok a v únoru jsem skončila. A teď jsem studentka, studuji na VŠE na fakultě financí a účetnictví, studuju daně.“ (R3)

„Já nyní studuji Finance na VŠE. V budoucnu bych chtěla pracovat v tomto oboru.“ (R5)

Dva z respondentů však momentálně nežijí v České republice, nebo zde žijí po část roku- a to z důvodů studia či práce.

„Momentálně studuji v Nizozemsku – obchodní administrativu. Jsem v posledním ročníku.“ (R4)

„Pracuju napůl v Irsku a napůl v Česku jako Account Manager ve společnosti Google, kde jsem zodpovědný za rozvoj strategických vztahů s

největšími společnostmi v Česku a na Slovensku. Nově také vedu růst obchodní části YouTube ve střední a východní Evropě.“ (R6)

5.5.2. Okruhy přátel

Vzhledem k nynějším životním etapám respondentů a k tomu, kde se momentálně nacházejí, mě zajímalo, v jakých kruzích se pohybují, jaké mají přátele, zda se jedná o většinou například české kamarády, vietnamské přátele, nebo vzhledem k pobytu v jiných zemích úplně různorodé skupiny přátel.

Někteří uvedli, že se vlastně se skoro žádnými Vietnamci v jejich věku nestýkají a že mají převážně české kamarády. Někdo se naopak začíná bavit více se svými vietnamskými vrstevníky než dříve. Pak jsou tu tací, kteří díky studiu nebo práci v zahraničí mají skupiny přátel různých národností a etnik.

„Kamarády mám převážně z gymplu, kde jsou povětšinou Češi a tam mám nějakou menší skupinu lidí ze třídy, se kterými se bavím.“ (R1)

„Třeba já mezi svejma kámošema nemám skoro žádný Vietnamce, mám jednu kámošku Vietnamku a jinak samí Češi, což není nějak ani tím, že bych se s nimi nechtěl nějak kamarádit, v okruhu mého zájmu prostě nejsou a já se nechci s někým vídat jen proto, že to je Vietnamec.“ (R2)

„Jako čím starším jsem, tím víc mám vietnamských kamarádů, což je divný jo, ale je to tak. Jako mě nezajímá moc, s kým se bavím, jako když si rozumíme, tak si rozumíme. Jsme často ve skupinách, víš, třeba jsem potkala jednu

kamarádku a pak se to nakupilo, teď jsme skupina, kde nás je teď celkem šest. Na vešce teda taky kamarády mám, jako je to mix, ale spíš Češi.“ (R3)

„Mám české kamarády, ale není jich moc. Řekla bych, že je to tím, že jsem chodila na mezinárodní gymnázium, kde byli především zahraniční studenti, ale i s nimi se domluví česky a jsme doted' v kontaktu. Teď když jsem na vysoké, tak tu moc Čechů není.“ (R4)

„Ze všech koutů světa. Nejvíce mám českých a slovenských kamarádů. vietnamských kamarádů mám nejméně. Tím, že jsem žil nějakou dobu v Holandsku, Švýcarsku a nyní žiju v Irsku, tak mám skvělé kamarády z různých koutů světa – Australany, Španěly, Italy, Brity, Američany, Estonce atd.“ (R6)

5.5.3. Plány do budoucna

Někteří respondenti se v odpovědích podělili i o své plány do budoucna, sdíleli, co by chtěli v životě dělat dále, zda jejich plány zahrnují život v České republice a jaký vlastně k této zemi mají vztah. Z výpovědí většiny respondentů vyplynulo, že počítají s životem v České republice, ať už z důvodu přítomnosti jejich rodin či práce, nebo prostě mají k této zemi pozitivní vztah a život je zde baví - jsou tu doma.

„Udělám si certifikaci a budu daňový poradce, to je teď v nejbližší době můj životní cíl. Je to zajímavé. Budu se mít pohodlně, takže je to fajn. V Česku mám rodinu a tak, takže mě zatím nenapadlo ani jet někam, když studuju české daňové právo, tak to není úplně přenosný.“ (R3)

„Po bakalářském studiu bych chtěla pokračovat v magisterském studiu a získat magisterský titul v oboru účetnictví. Je těžké říct definitivně, co bych chtěla dělat v životě, nechci se usazovat někde, kde by mě to nebavilo nebo nenaplňovalo. Chtěla bych si vyzkoušet mnoho věcí a nabrat co nejvíce zkušeností. Přestože jsem nyní velmi zaměřená na business-podnikání, bavilo by mě spíše pracovat s lidmi – chtěla bych tedy pracovat v lidských zdrojích (HR) nebo poradenství.“ (R4)

„Dlouho jsem se chtěla věnovat herectví, ale to byl spíš dětský sen. Taky bych jednou chtěla vycestovat do zahraničí a žít tam na pár let, změnit prostředí a poznat jinou kulturu. V ČR jsem ale velmi spokojená a nevadilo by mi tu žít napořád.“ (R5)

„V budoucnu se plánuju postupně věnovat vlastnímu podnikání, mentoringu studentů a neziskovým činnostem. Zbožňuju Prahu a mám rád ČR. V současné chvíli žiju se slovenskými kolegy na bytě v Dublinu a s českými spolubydlícími v Praze na Andělu. Z dlouhodobého hlediska bych se určitě chtěla vrátit zpět do Česka.“ (R6)

Objevila se zde ale i výpověď, že život v České republice si respondentka nedokáže plně představit, ne kvůli negativnímu vztahu k zemi, ani že by zde neměla rodinu, ale kvůli omezené znalosti českého jazyka a také kvůli práci a lásce k cestování.

„Českou republiku mám ráda a ráda se sem vracím, protože tam mám rodinu a přátele, ale asi bych tu nežila. Pracovní příležitosti jsou tu velmi omezené a vyžadují dobrou znalost českého jazyka. Jelikož moje čeština není

na takovém úrovni, abych mohla plně pracovat v české společnosti, musela bych pracovat v mezinárodních firmách, a toho si, myslím, mám vyšší šanci dosáhnout v zahraničí. Dalším důvodem je, že ráda cestuji a poznávám nové kultury. Mám mnoho míst a zemí, kam bych se chtěla ještě jet podívat a prozkoumat, proto se nechci nikde zatím ještě usadit. Možná později, až se rozhodnu založit si rodinu, tak se vrátím do Čech, ale v tuto chvíli jsem spokojená s životem v zahraničí.“ (R4)

6. Shrnutí výzkumu

Tento výzkum se zaměřil na cesty začleňování mladých vietnamských jedinců žijících v České republice a jejich integraci do české společnosti. Vedla jsem rozhovory se šesti respondenty, mladými Vietnamci, abych získala náhled na jejich životní cesty a zkušenosti. Cílem výzkumu bylo poskytnout hlubší porozumění výzvám, kterým čelí mladí vietnamští jedinci během integrace, a také jejich zkušenostem s kulturní adaptací a sociální integrací.

Proces integrace mladých Vietnamců v České republice je ovlivňován různými faktory, jako je důvod migrace, doba příjezdu, vzdělání a socioekonomické postavení jejich rodin. Někteří z rodičů respondentů emigrovali do ČR za možnostmi vzdělání, lepším životem a podnikatelskými vyhlídkami či vyšší životní úrovní. V rozhodnutí přestěhovat se do České republiky sehrály významnou roli i rodinné vztahy. Někteří respondenti měli rodinné příslušníky, kteří se do země již dříve přistěhovali a později si přivedli další příbuzné. V některých případech byla motivace čistě ekonomická, rodiče hledali pracovní příležitosti a posílali výdělky zpět svým rodinám ve Vietnamu. Výzkum zdůrazňuje, že navzdory různorodému zázemí, prostředí a rodinám, jednotlivé cesty těchto mladých vietnamských jedinců demonstrují možnost plné integrace do společnosti odlišné od jejich rodné země.

Ve výzkumu jsem analyzovala předškolní a školní roky respondentů se zaměřením na osvojení českého jazyka, zdroje jazykové pomoci, výzvy během studia a podporu, které se jim dostávalo od učitelů a rodičů. Někteří respondenti měli výhodu v osvojování jazyka, protože vyrůstali s češtinou od narození. Bylo to buď proto, že jejich rodiče uměli česky a mluvili s nimi, nebo proto, že žili v českých rodinách, které se o ně staraly, zatímco jejich rodiče

pracovali. Tito jedinci často ve studiu vynikali, měli lepší známky než jejich spolužáci a vytvořili si blízké vztahy s učiteli i vrstevníky. Těm, kteří se začali učit češtinu v mateřské škole, pomohl jejich nízký věk a pomoc s doučováním rychle se v jazyce zorientovat. Ne všichni respondenti však považovali učení češtiny a studium v českém jazyce za snadné. Někteří se potýkali s problémy v předmětech vyžadujících obecné znalosti nebo historické porozumění, protože měli omezenou slovní zásobu a potýkali se s neznámými pojmy. Zajímavým aspektem zmíněným ve výzkumu je „česko-vietnamské specifikum“, kdy byly vietnamské děti umístěny do českých rodin, k prarodičům nebo tetám do péče a výchovy. Toto uspořádání je od raného věku vystavovalo českému jazyku a kultuře, což jim umožnilo rozvíjet silné znalosti českého jazyka a osvojit si české zvyky a tradice. Výzkum také popsal různé zkušenosti mladých vietnamských jedinců s osvojováním českého jazyka a orientací ve vzdělávacím systému. Důraz byl dán na význam jazykové podpory, jako je zapojení rodičů, doučování a vliv českých pečovatелů pro usnadnění osvojování jazyka a integraci do české společnosti.

Výzkum se zabýval rolí podpory rodiny v integraci mladých vietnamských jedinců do české společnosti. Zaměřoval se na přístup rodičů ke vzdělávání jejich dětí, na důraz na studijní výsledky a očekávání rodičů ohledně sociálních vztahů s českými a vietnamskými vrstevníky. Mnoho vietnamských rodičů upřednostňovalo studijní úspěchy svých dětí a často je zapisovalo na doučování, ať už preventivně nebo kvůli zajištění výborných školních výsledků. Doučování bylo rodiči chápáno jako prostředek k přípravě jejich dětí na budoucí vzdělávací příležitosti, jako je například osmileté gymnázium nebo složení přijímacích zkoušek na další školy. Do hry vstupovaly i aspirace rodičů na profesní dráhu jejich dětí. Někteří rodiče měli na mysli konkrétní cíle, například vyniknutí v určitém oboru, jako je hudba nebo tlumočení, a tak své

děti tímto směrem výrazně orientovali. Jiní měli obecnější přání, aby jejich děti měly dobré vzdělání a zajistily si pracovní příležitosti, což jim dalo svobodu zvolit si vlastní cestu.

Pokud jde o sociální vztahy dětí, byly popsány různé postoje vietnamských rodičů. Někteří povzbuzovali své děti, aby se přátelily s českými dětmi, protože věřili, že jim to pomůže porozumět české kultuře a jazyku. Část rodičů však vyjadřovala přání, aby se jejich děti více stýkaly s vietnamskými vrstevníky a udržovaly si silnější vietnamskou identitu. Z některých výpovědí pak vzešlo, že rodiče neměli silné preference a nechávali své děti svobodně si vybrat své přátele.

Výzkum také kladl důraz na význam podpory rodiny při utváření vzdělávacích zkušeností a sociálních interakcí mladých vietnamských jedinců v České republice. Ukazoval, jak rodičovská očekávání, kulturní hodnoty a aspirace ovlivňují integrační proces a rozhodnutí jejich dětí, pokud jde o vzdělání i vztahy.

Výzkum se zaměřoval i na zkoumání kulturní identity a tradic mladých vietnamských jedinců v České republice, konkrétně druhé generace, často označované jako „banánové děti“. Cílem bylo porozumět tomu, jak tito jedinci vnímají svou identitu a orientují se v ní, stejně jako jejich vztah k vietnamské a české kultuře. V otázce vnímání své identity výsledky výzkumu odhalily mezi respondenty různé perspektivy. Někteří svou národnostní či kulturní identitu nepovažují za významnou, jiní naopak vyjadřují pocit, že jsou Češi i Vietnamci, případně tyto otázky považují za irelevantní..

Studie dále zkoumala dodržování tradic vietnamských i českých, také vztah respondentů k rodnému jazyku. Vietnamské svátky a tradice, jako je lunární nový rok a uctívání předků, jsou pro rodiny respondentů důležité. Někteří jednotlivci však zmiňovali pouze předstírání účasti na určitých tradicích nebo

jejich úplné nepřijetí. Míra dodržování vietnamských zvyklostí je ovlivněna kontextem života v České republice. Pokud jde o české svátky a tradice, nejvíce se mezi respondenty slaví Vánoce, často s výměnou dárků a hodováním. Jiné české svátky, jako jsou Velikonoce či příchod nového roku, se dodržují v menší míře.

Jazyk hraje zásadní roli při udržování vietnamské identity. Všichni respondenti uvedli, že doma se vždy mluvilo a mluví převážně vietnamsky. Jejich jazykové znalosti se však liší. Někteří jedinci rozumí vietnamštině, ale mají problémy se čtením a psaním, zatímco jiní si osvojili plynulost mluvené i psané vietnamštiny. Komunikace v rámci rodin může zahrnovat kombinaci češtiny a vietnamštiny, přičemž někteří rodiče mají omezenou znalost češtiny. Během svého dětství respondenti zažili přecházení mezi vietnamštinou a češtinou, kdy museli mluvit vietnamsky doma a česky ve škole. Někteří jedinci uvedli, že považují za přirozené přepínat mezi jazyky, zatímco jiní se potýkali s problémy plně se vyjadřovat ve vietnamštině.

V závěrečné části výzkumu byl kladen důraz na současný život respondentů, včetně jejich studijních či pracovních situací, jejich každodenní život, sociální okruhy a jejich aspirace do budoucna, zejména s ohledem na jejich názory na život v České republice. Pokud jde o jejich současný život, tak většina respondentů pobývá v České republice, kde studuje nebo plánuje vysokoškolské vzdělání, a někteří studují či pracují v zahraničí.

Výzkum také zkoumal sociální vazby respondentů. Někteří respondenti uvedli, že se stýkají primárně s českými přáteli. Jeden respondent uvedl, že má rostoucí počet vietnamských přátel, zatímco ti, kteří studují nebo pracují v zahraničí, mají různé skupiny přátel z různých částí světa. Pokud jde o plány do budoucna a život v ČR, tak většina respondentů až na jednu výjimku hodlá dále žít v České republice kvůli rodinným vazbám, pracovním příležitostem

nebo prostě proto, že se jim zde život líbí.

Díky informacím, které jsem získala z rozhovorů s respondenty, dnes vidím velkou naději v tom, že již plně integrovaní dospělí Vietnamci druhé generace, mohou naopak pomáhat ve větším začlenění svým rodičům. Jelikož tyto jedinci vyrostli v České republice a prošli vlastním integračním procesem, mají jedinečné porozumění jak vietnamské, tak místní kultuře. Tato dvojitá kulturní identita je staví do příznivé pozice k překlenutí propasti mezi vietnamským původem jejich rodičů a společností, ve které nyní žijí. Vietnamci druhé generace, se mohou vcítit do bojů, kterým čelí jejich rodiče. Získali jazykové dovednosti, kulturní znalosti a sociální sítě, které mohou být nápomocné při podpoře integračního úsilí jejich rodičů. Mohou svým rodičům pomoci orientovat se v neznámých systémech, získat přístup ke zdrojům a porozumět nuancím místní komunity. Tito jedinci mohou sloužit jako zdroj inspirace a motivace pro své rodiče. Prostřednictvím svých vlastních úspěchů a úspěšné integrace demonstrují možnosti a příležitosti dostupné v hostitelské zemi. To může v jejich rodičích vštípit optimismus a odhodlání a povzbudit je, aby se aktivně zapojili do integračního procesu a přijali kulturní a sociální aspekty svého nového prostředí.

V neposlední řadě se také otevírá otázka velkého potenciálu Vietnamců druhé generace pokud jde o případnou integraci nově přicházejících vietnamských imigrantů. Pro ty mohou být integrovaní Vietnamci velkou pomocí ať už v praktické rovině - tlumočení, seznámení s prostředím, tak v rovině motivační, kdy jsou zjevným důkazem možnosti integrace a úspěšného života Vietnamců v České republice.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo prozkoumat proces integrace z pohledu mladých Vietnamců z Prahy.

V teoretické části jsem vymezila pojem integrace a další s integrací související pojmy, s nimiž je možné se v kontextu začleňování menšin setkat. Nejprve jsem se pokusila vysvětlit terminologie týkající se migrace, nastínila jsem stručnou historii Vietnamu, a dále i krátkou historii migrace Vietnamců do České republiky. Popsala jsem také, jaké mohou být důvody, které mohou vést jedince k opuštění rodné země, jaké problémy mohou nastat při integraci a jakým výzvám musí imigranti v nové zemi čelit. Nastínila jsem konkrétněji potíže s uzavřeností jak české společnosti, tak vietnamské menšiny.

Ve výzkumné části jsem se snažila poskytnout autentický pohled očima mladých Vietnamců, kteří v České republice žijí již od narození, na cesty jejich začleňování. Cílem výzkumu bylo přiblížit jejich pohled na integraci a začlenění do české společnosti. Pro výzkumné šetření jsem zvolila kvalitativní metodu, kdy sběr dat probíhal s respondenty formou polostrukturovaného rozhovoru nebo polostrukturovaného dotazníkového šetření.

Jak výsledky výzkumu ukazují, je pro hledání odpovědí, jak lépe začleňovat menšiny v naší společnosti, důležité reflektovat právě integrační zkušenosti generace mladých Vietnamců. Porozumění jejich zkušenost se začleňováním v hostitelské zemi nás může v mnohém poučit. Zkoumání začlenění vietnamské menšiny může být základem pro vývoj účinných politik a programů, které usnadní úspěšnou integraci v obecnější rovině. Příklad úspěšně zvládnutého integračního procesu může pomoci podporovat inkluzivitu většinové

společnosti, stejně jako zvyšovat hrdost a odolnost vietnamské komunity, i podpořit její aktivní účast v sociální, kulturní a ekonomické sféře. Získáním náhledu na výzvy, úspěchy a přínosy vietnamské menšiny může společnost vytvořit prostředí, které zahrnuje rozmanitost a podporuje rovné příležitosti pro všechny.

Seznam literatury

BAREŠOVÁ, Ivona. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010.

BLAFKOVÁ, Martina. *Specifika života vietnamské komunity v ČR*. E-polis.cz. [online] [cit. 2023-06-19]. Dostupné z <https://www.e-polis.cz/clanek/specifika-zivota-vietnamske-komunity-v-cr.html>.

BLAŽEJOVSKÁ, Markéta. *Praktické problémy s integrací v České republice*. Brno, 2012.[online]. Dostupné z: https://llp.cz/wp-content/uploads/INTEGRATION_Prakticke_problemy_integrace_v_CR.pdf.

BROUČEK, Stanislav. Historie imigrace z Vietnamu do českých zemí. *South East Asia Liaison* [online]. 31. 5. 2005. Dostupné z: <https://sea-l.cz/cs/clanky/posts/historie-imigrace-z-vietnamu-do-ceskych-zemi/>.

BROUČEK, Stanislav. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003.

ČERNÍK, Jan, et al. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Praha: H & H, 2006.

DANIELOVÁ, Kateřina. *Rasismus a xenofobie v České republice*. [cit. 2023-06-19] [online] Geografie - sborník české geografické společnosti. 2003, č.2. ročník 108 Dostupné z

https://geografie.cz/media/pdf/geo_2003108020115.pdf

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1993.

DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: SLON, 2010.

FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci a Sudety*. Babylon [online]. Praha: Studentský spolek Babylon, 2018. Dostupné z: <https://babylonrevue.cz/vietnamske-sudety/>.

FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: SLON, 2014.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007.

MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miroslav, VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996.

MATOUŠEK, Oldřich, et al. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha:

Portál, 2008.

MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. Praha: Libri, 2004. Stručná historie států.

NGUYEN, T. (2017). Vietnam and Its Diaspora: An Evolving Relationship. In: Weinar, A. (eds). *Emigration and Diaspora Policies in the Age of Mobility*. Global Migration Issues, vol 9. Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-56342-8_15.

NGUYEN, Dac Hung. Emigration from Vietnam and Remittances Management. *DEMIS. Demographic Research*. 2022, 2. č. 1., s. 69–79. DOI: <https://doi.org/10.19181/demis.2022.2.1.6>.

PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada, 2010a.

PRŮCHA, J. *Interkulturní psychologie*. vyd. 3. Praha: Portál, 2010b.

SKELDON, R. „Migration and Poverty“. *Asia-Pacific Population Journal*. 2002, 17, č. 4, s. 67–82.

VASILJEV, Ivo. *Za dědictvím starých Vietů: Imigrace, adaptace, majorita*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 1999, s. 168.

Seznam použitých internetových zdrojů:

Aktuálně.cz. *Vietnamci v Česku stále zůstávají státem ve státě.*

Důvodem je odcizení i ekonomická soběstačnost. [online] [cit.

2023-06-19]. Dostupné z

<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/vietnamska-komunita-se-uzavira-navzdory-integraci-rika-vyzku/r~4742b73ee9f911e6a8cc002590604f2e/>.

Amnesty international. *Migrace - terminologie.* [online] [cit. 2023-06-19].

Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/migrace/terminologie>.

ČESKÝ ROZHLAS, *Na návštěvě v Sapě*, 22. září 2012, [cit. 2023-06-19].

[online]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/na-navsteve-v-sape-6633687>.

EVROPSKÝ PARLAMENT, Zpravodajství. *Migrace: Proč lidé opouštějí své domovy?*. 3. 11. 2020. [online]. Dostupné z:

<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20200624STO81906/migrace-proc-lide-opousteji-sve-domovy>.

Lidovky.cz. *ASI.JATKA: České babičky. Ženy, které pomáhaly vychovávat celou generaci mladých Vietnamců.* [online] [cit. 2023-06-19] Dostupné z

https://www.lidovky.cz/relax/lide/asi-jatka-ceske-babicky-zeny-ktere-pomahaly-vychovavat-celou-generaci-mladych-vietnamcu.A190103_202217_lide_ssu.

Lidovky.cz. *Banánové děti v české džungli*. [online] [cit. 20.6.2023] Dostupné z https://www.lidovky.cz/domov/bananove-deti-v-ceske-dzungli.A080328_144645_in_domov_glu.

MARTÍNKOVÁ, Šárka, PECHOVÁ, Eva. *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: Pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika (informační příručka Policie ČR)*. Ministerstvo Vnitra ČR. [online]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/105/file/1367397604-metodika-cizinci-web.pdf>.

MPSV. *Integrace cizinců*. [online] [cit. 20. 6. 2023]. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/integrace-cizincu>.

OSN. *Nová zpráva OSN: Počet mezinárodních migrantů se dál zvyšuje*. [online] [cit. 2023-06-19] Dostupné z <https://osn.cz/nova-zprava-osn-pocet-mezinarodnich-migrantu-se-dal-zvysuje/>.

FIALOVÁ, L. Migrace In: Nešpor, Z., ed. *Sociologická encyklopedie*. Praha: Sociologický ústav AV ČR 2017. ISBN 978-80-7330-308-2 [online] [cit. 2023-06-19]. Dostupné z <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Migrace>

UNHCR. *Terminologie a fakta*. [online] [cit. 2023-06-19]. Dostupné z <https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2019/04/Fakta-a-terminologie.pdf>.

Vláda České republiky. *Národnostní menšiny. Vietnamská národnostní menšina*. 21. 10. 2022. [online]. Dostupné z:

<https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/vietnamska-mensina-108870/>.

Zákony pro lidi. *Zákon č.326/1999 Sb., o pobytu cizinců § 1 odst. 2*. [online]

[cit. 2023-06-19]. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.